

List do redakcji • Letter to the Editor**Historia badań nad czerniakiem w XX wieku w Polsce i Europie****The history of 20th century melanoma research in Poland and in Europe****Szanowny Panie Redaktorze,**

Badania nad czerniakiem zapoczątkował w Polsce Tadeusz Koszarowski, który we wczesnych latach 60 XX wieku usiłował przełamać panującą opinię, że czerniak to „czarna śmierć” i leczenie osób dotkniętych nim jest bezcelowe, a wycinanie zmian wręcz przyspiesza zgon chorych.

Utworzenie w Instytucie Onkologii ogólnokrajowego Rejestru Nowotworów oraz działalność Kliniki Chirurgii Onkologicznej pozwoliły na prowadzenie intensywnych badań. Praca doktorska Alberta Gerlacha z 1962 roku wykazała na materiale 171 pacjentów leczonych w klinice Chirurgii Onkologicznej, że (w zależności od stopnia zaawansowania) 22-34% chorych wyleczono stosując klasyczne metody chirurgiczne (wycinanie zmiany pierwotnej i regionalnych węzłów chłonnych). Rozpoczęto wówczas w Klinice badanie nad wartościami i wskazaniami do perfuzji kończyn w przypadku czerniaka (Jerzy Meyza) oraz kojarzeniem leczenia chemicznego z chirurgią w przypadkach zaawansowanych.

Zorganizowane międzynarodowe badania nad czerniakiem rozpoczęły się od zebrania w Mediolanie w 1967 r. WHO Melanoma Group pod kierownictwem Umberto Veronesi i Natale Cascinelli. Polskę reprezentowali Andrzej Kułakowski i Czesław Górski, a po śmierci tego ostatniego (1968) Jerzy Adamus z Gliwic i Krzysztof Szczygieł z Krakowa, a po nim Henryk Nosek.

Początkowo członkami grupy byli głównie chirurdzy, później patolodzy, epidemiolodzy, chemioterapeuci i grupa statystyków. WHO Melanoma Group była pierwszą grupą działającą pod egidą Światowej Agencji Zdrowia prowadzącą nowoczesne, randomizowane badania kliniczne z wzorcowym opracowaniem statystycznym. Prowadzono wielośrodkowe badania dotyczące wartości limfadenektomii w czerniaku kończyn (1977, 1982), wielkości marginesu przy wycinaniu zmiany pierwotnej, nieswoistej immunoterapii BCG i *Corynebacterium parvum*, Poly A, Poly U, chemioterapii systemowej i lokoregionalnej (perfuzje melfalanem a później TNF). Obecnie w grupie działają lekarze z ponad 50 instytucji z 27 krajów świata, a utworzony międzynarodowy rejestr obejmuje tysiące przypadków czerniaka.

Przedstawiam nazwiska założycieli i pionierów tej grupy: Umberto Veronesi, Natale Cascinelli, F. Claudio, R. Cavaliere (Włochy), Arnold Levene, Rona M. Mackie, A.J. Cochran (W. Brytania), H. Schrafford Koops, Ph. Rümke, B. Kroon, E. Van Slooten (Holan-

dia), N.N. Trapeznikow, R.I. Wagner, S. Sergeev (Zw. Radziecki), Jean Lacour, Jacques Durand (Francja), E.T. Kremetz, H.S. Goldsmith, C.M. Balch (USA), G.W. Milton (Australia), Z. Mechl (Czechosłowacja), I. Rode (Węgry), R.I. Ikonopisov (Bułgaria), F. Lejeune (Belgia), E. Caceres (Peru), D.C. Bandiere (Brazylia).

Z upływem lat grupa powiększała się, a w Europie powstała EORTC Melanoma Group współpracująca z WHO Melanoma Group. W Australii od wielu lat działa bardzo prężny Queensland Melanoma Project, który prowadzi badania i ogólnonarodową edukację w dziedzinie czerniaka.

W Polsce poza Instytutem Onkologii w Warszawie i Oddziałami w Krakowie i Gliwicach prowadzone są badania w placówkach sieci onkologicznej, a pionierami w tej dziedzinie (poza już wymienionymi) są: Czesław Wojnerowicz, Paweł Murawa, Andrzej Kopacz, Janusz Jaśkiewicz, Jan Berner, Lucjan Kurylcio i ich współpracownicy.

Rozpoznawanie i leczenie czerniaka było tematem VIII Konferencji Naukowo-Szkoleniowej Sekcji Chirurgii Onkologicznej TChP w Gdańsku i Gdyni w 1991 r. oraz w czasie Jubileuszowego Zjazdu Towarzystwa Chirurgów Polskich w Krakowie 1989 r.

W 1996 r. zorganizowałem doroczne posiedzenie WHO Melanoma Group XXVII Review Meeting w Warszawie, na którym omawiano postępy badań klinicznych a ja powiadomiłem Natale Cascinelli i członków grupy, że kończę swoją działalność na tym polu i zarekomendowałem Włodzimierza Rukę – Kierownika Kliniki Nowotworów Tkanek Miękkich i Kości z Centrum Onkologii Instytutu im. Marii Skłodowskiej-Curie.

Od tego czasu badania nad czerniakiem prowadzi Włodzimierz Ruka z zespołem: Z. Nowecki i P. Rutkowski.

Na zakończenie przedstawiam pozycje piśmiennictwa z naszej kliniki.

Prof. dr hab. med. Andrzej Kułakowski
Warszawa

Piśmiennictwo

1. Gerlach A. Założenia i wyniki chirurgicznego leczenia czerniaka (*melanoma malignum*). *Nowotwory* 1963; 13: 319.

2. Meyza J. Wstępne uwagi o skojarzonym chemio-chirurgicznym leczeniu zaawansowanych przypadków czerniaka (wstępne doniesienie). *Nowotwory* 1963; 13: 253.
3. Meyza J, Malinowski Z, Werner-Brzezińska H, Kołodziejcki T, Kułakowski A, Niemand D. Badania wartości i wskazań do leczenia nowotworów kończyn za pomocą perfuzji. *Pol Przegl Chir* 1964; 36: 1156.
4. Meyza J, Czerwinski W. O skojarzonym chemio-chirurgicznym leczeniu zaawansowanych przypadków czerniaka. *Pol Tyg Lek* 1965; 20: 1362.
5. Klein A. Czerniak złośliwy odbytu (doniesienie o 10 przypadkach). *Pol Tyg Lek* 1968; 25: 142.
6. Koszarowski T, Kułakowski A, Warda B. Diagnostic et traitment des metastases du melanoma. *Congres National de Oncologie*. Bucarest 1969, abstracts, 180.
7. Kułakowski A, Szatkowska R. Przerzuty do węzłów chłonnych jako czynnik prognostyczny w leczeniu czerniaka kończyn. *Nowotwory* 1971; 21: 83.
8. Śniegocki J, Kukawski P. Ocena wartości usuwania biodrowych węzłów chłonnych u chorych leczonych z powodu czerniaka złośliwego skóry kończyn dolnych. *Pol Tyg Lek* 1976; 31: 477.
9. Veronesi U, Adamus J, Bandiera DC i wsp. Inefficacy of immediate node dissection in stage I melanoma of the limbs. *New Engl J Med* 1977; 297: 627.
10. Veronesi U, Adamus J, Bandiera DC i wsp. Stage I melanoma of the limbs. Immediate versus delayed node dissection. *Tumori* 1980; 66: 373.
11. Veronesi U, Adamus J, Bandiera DC i wsp. Delayed regional lymph node dissection in stage I melanoma of skin of the lower extremities. *Cancer* 1982; 49: 2420.
12. Kułakowski A. Czerniak złośliwy. Charakterystyka kliniczno-patologiczna, leczenie operacyjne. Warszawa: Postępy w Onkologii CMKP; 1983 s. 144.
13. Kułakowski A, Madej G, Pieńkowski T. Distribution of lymph node metastases in the malignant melanoma of the trunk. *Oncology* 1984; 41: 242.
14. Meyza J. Wartość perfuzji i infuzji w leczeniu czerniaka złośliwego kończyn dolnych. *Pol Tyg Lek* 1986; 61: 521.
15. Kułakowski A. Melanoma malignum – obecny stan wiedzy i badań. *Nowotwory* 1987; 37: 232.
16. Kułakowski A. *Czerniak złośliwy skóry*. Materiały VIII Konferencji Naukowo-Szkoleniowa Sekcji Chirurgii Onkologicznej TChP. Gdańsk – Gdynia 1991. red. A. Kułakowski, Warszawa 1992.
17. Pietraszek A, Lewiński T. Leczenia chirurgiczne przerzutów czerniaka złośliwego skóry do płuc. W: *Czerniak złośliwy skóry*, jw.
18. Pietruszkiewicz J, Luboiński G, Nowacki M, Nasierowska-Guttmejer A, Mazur S. Czerniak złośliwy odbytnicy i odbytu w materiale Kliniki Chirurgii Onkologicznej Centrum Onkologii w Warszawie. W: *Czerniak złośliwy skóry*, jw.
19. Kułakowski A. *Czerniak złośliwy – zasady postępowania onkologicznego w praktyce ogólnol lekarskiej*. Warszawa: Centrum Onkologii – Instytut; 1991.
20. Kułakowski A, Ruka W. Czerniak skóry. W: *Zasady rozpoznawania i leczenia nowotworów*, red. Kułakowski A, Towpik E. Warszawa: Wyd. PFESO; 1997, 36-40.
21. Kułakowski A. WHO Melanoma Group. W: 50 lat „Służby”. Warszawa: Wyd. ATM 2003.